

Möjligheter till jämställd idrott

Kommunala möjligheter i relation till statlig idrottspolitik

Nils-Olof Zethrin, Sveriges kommuner och landsting

Kommunerna är de största offentliga bidragsgivarna till idrott och motion i Sverige. Kommunerna har goda möjligheter att främja jämställda förutsättningar till idrott och motion, bland annat genom att omforma bidragssystem och utforma nya typer av idrotts- och motionsanläggningar.

Möjligheterna till motion och föreningsidrott formas i samspelet mellan statlig och kommunal politik. Ett grundläggande mål i den statliga idrottspolitiken är att idrotten ska vara tillgänglig för alla och att män och kvinnor ska ha lika bra förutsättningar till att utöva motion och idrott. I detta ligger också att individers

möjligheter till idrott och motion inte får begränsas av föreställningar om genus. De flesta kommuner har likartade mål inom idrott och motion.

Sveriges 290 kommuner är tillsammans de överlägset största offentliga bidragsgivarna till idrottande. Kommunerna kan främja jämställda förutsättningar till idrott och motion inom en lång rad områden och sektorer såsom förskolan, skolan, friluftsområden, parker, genom föreningsstöd och via idrottsanläggningar, med flera. Det kommunala engagemanget begränsas således inte till stöd till idrott i idrottsföreningar. Utbudet och utformningen av lokala anläggningar och ytor samt det ekonomiska stödet till aktiviteter och idrottsverksamhet är centrala komponenter för kommunernas möjligheter att bidra till jämställdhet inom idrott och motion.

Detta kapitel behandlar kommunernas möjligheter att uppnå sina politiska idrottsmål genom att främja aktiviteter både inom och utanför idrottsrörelsen. Kapitlet lyfter även fram några konkreta exempel på hur man i två kommuner på olika sätt försökt att utveckla förutsättningarna för idrott, spontanidrott och motion i syfte att inkludera fler individer och grupper i aktiviteterna och verka för ökad jämställdhet i enlighet med uppställda politiska mål. Det handlar dels om att utforma nya anläggningar (Botkyrka), dels om att omforma bidragssystemet (Gävle).

Inom anläggningsområdet har staten en relativt liten roll, även om den periodvis kanaliserar ansevliga medel till bland annat fritidsmiljöer direkt via myndigheter som Boverket eller indirekt via Riksidrottsförbundet (RF) och Allmänna arvsfonden. Men det finns ingen samlad funktion för utveckling av anläggningar och ytor för idrott och motion på nationell nivå som kan svara upp mot de kommunala behoven av att utveckla dessa. Detta kan ha konsekvenser för utvecklingen mot mer jämställda miljöer.

Den statliga politiken med dess resursfördelning har bidragit till en bred idrottsrörelse som engagerar många individer och grupper i Sverige. Men politiken har också bidragit till en snäv definition av idrott som något som bedrivs inom idrottens förbund och föreningar. Denna snäva definition kan även ha påverkat inriktningen på det kommunala stödet och utformningen av anläggningar och ytor – till gagn för idrottsrörelsens aktiviteter, och till nackdel för idrott och motion utanför denna rörelse.

Träning och motion i befolkningen som helhet, och i synnerhet bland tonårsflickor och bland vuxna, bedrivs ofta utanför idrottens regi, och äger inte alltid rum vid traditionella idrottsanläggningar. Kommunerna står därmed inför en utmaning för att nå sina mål inom idrott, folkhälsa och jämställdhet.

Vi vet att den svenska idrottsmodellen ur många synvinklar utgör en viktig förutsättning för att barn och unga ska kunna idrotta och motionera. Detta eftersom en mycket stor andel av våra barn och ungdomar deltar i idrotten någon gång under sin uppväxt. Nyligen genomförda utvärderingar visar också att det är svårt att se entydiga positiva resultat av de drastiskt ökade anslag som idrottsrörelsens fått från staten från 1990-talet till nu när det gäller ökat deltagande och ökad jämställdhet. Det finns en brist på kunskap om effekterna av de ökade statliga stöden till idrott och motion, liksom vad kommunernas satsningar på idrottsanläggningar har åstadkommit. Exempel på detta är en nyligen genomförd genomlysning av effekterna på fysisk aktivitet och motion av ett rikt lokalt anläggningsutbud som visar allmänt på positiva samband, men där nya internationella studier visar även att effekterna av kommunala stöd i form av bidrag och anläggningstillgång i relation till deltagande i idrottsföreningar inte är entydigt.¹

Aktiviteter och anläggningar

Idrott och motion i kommunal verksamhet

Kapitlet är inriktat på idrott och motion ur ett kommunalt perspektiv. Detta betyder inte att kommunal verksamhet, i denna utredning, ska utvärderas på samma sätt som det statliga stödet till idrottsrörelsen utvärderas av Centrum för idrottsforskning (CIF). Texten har istället som mål att ge en övergripande presentation av hur kommunerna arbetar, och skulle kunna arbeta, för att bidra till en mer jämställd idrott samt att sätta detta i relation till den statliga idrottspolitikerna.

Det är viktigt att påpeka att det finns avgörande skillnader mellan olika typer av fritidsaktiviteter som får ett kommunalt stöd. Vissa fritidsverksamheter bedrivs i stor utsträckning inom kommunal organisation eller är upphandlad såsom fritidsgårdar, bibliotek, skolbarnomsorg, kulturskolor, verksamheter för äldre eller

---

¹ Se Faskunger, Sjöblom för en genomgång av kunskapsläget. I deras genomgång finns inte Maja Pilgaard & Christian Gjersing Nielsen, *Idræt i danske kommuner. Betydningen af facilitetsdækning og kommunale udgifter til idræt for foreningsdeltagelsen*, Idraettens Analyseinstitut, 2017.

verksamheter relaterade till Lagen om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Inom sådana fritidsverksamheter kan idrott och motion förekomma. Idrottsverksamheter med kommunalt stöd utgörs dock mer sällan av direkta kommunala verksamheter eller upphandlade sådana. Istället möjliggör kommunerna framförallt föreningars idrottsverksamhet via tillgång till lokaler och anläggningar samt via olika typer av ekonomiska stöd. Kommunernas arbete med idrott och motion grundar sig även på det kommunala självstyret vilket i praktiken innebär att det inte finns en enhetlig kommunal idrottspolitik, utan det handlar om 290 olika kommuners idrottspolitik.

Avslutningsvis är det värt att nämna att utredningsuppdraget till CIF är skrivet utifrån en tvåkönsdikotomi, det vill säga, män och kvinnor. Jämställdhet kan även betraktas ur ett bredare perspektiv som inte tar sin utgångspunkt i denna dikotomi. Detta utvecklas till exempel i rapporten *Transpersoner i Sverige Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*, SOU 2017:92, se särskilt kapitel 9, som behandlar idrott och där denna dikotomi problematiseras.

Statlig och kommunal idrottspolitik

Det går inte att sätta likhetstecken mellan statlig idrottspolitik och kommunala satsningar på ökad fysisk aktivitet, motion och idrott. Den statliga politiken har huvudfokus på anslag till idrottsrörelsen vilket för år 2018 uppgår till 2.15 miljarder kronor. Sveriges kommuner bidrar med ungefär lika mycket i direkt stöd till idrottsföreningar. Det största kommunala stödet är dock relaterat till driftkostnader av anläggningar, olika former av anläggningsrelaterade stöd samt investeringar i nya idrotts- och fritidsanläggningar. Driftkostnaderna uppgick år 2016 till 11.5 miljarder kr för de kommunala idrotts- och fritidsanläggningarna, medan investeringsutgifterna för idrotts- och kulturanläggningar uppgick till 3.6 miljarder kr.² De lokala förutsättningarna är avgörande för om idrotten blir den kraft den har potential att vara.

Kommunerna har ett grundläggande intresse av att idrotten och förutsättningarna till motion och fysisk aktivitet utvecklas, även om det inte är ett i lag tvingande arbetsområde. Idrotten är viktig när den utövas inom ramen för idrottsrörelsen men också när den utövas spontant, i privat regi, som friluftaktivitet eller i förskola och skola. En stor andel av Sveriges kommuner saknar officiella idrottspolitiska program eller policyer. I RF:s kommunundersökning från 2017 uppgav cirka en

---

² SCB Räkenskapssammandraget 2016.

fjärdedel av kommunerna att man hade sådana policyer eller program. Ungefär en lika stor andel uppgav att man hade en utvecklingsplan för idrottsanläggningar. Detta betyder inte att tre fjärdedelar av de svenska kommunerna saknar idrottspolitik. Förekomst av policyer och program kan vara en strategi för att bedriva politik inom området, men det är en stor andel av kommunerna som valt andra strategier och formaliserar beslut och åtgärder genom andra processer.

Idrott och motion ur ett jämställdhetsperspektiv

Idrotten och dess utmaningar inom jämställdhetsområdet har varit aktuella mycket länge. Trots detta konstaterades det i en artikel i *Svensk idrottsforskning*, 2012 att det fortfarande endast tas ”myrsteget” i riktning mot en jämställd idrott. Var finns de stora möjligheterna för kommunerna att uppnå bättre och större effekter?

Bidrag och jämställdhet

Bidragssystemen till idrotten utgör ett område där utveckling kan ske. I en rapport från SKL 2013 om bidragssystemet till idrott i en svensk storstad (*Idrottsstöd till flickor och pojkar*) konstaterades att i stadens idrottsföreningar redovisades nästan 50 procent fler pojkars än flickors bidragsberättigade aktiviteter. Bidragssystemet i denna kommun var i grunden av samma karaktär som i många andra kommuner, det vill säga, bestod av någon form av organisationsstöd kombinerat med aktivitetsstöd. Det är uppenbart att kommunalt stöd i kombination med de stödsystem som bygger på statliga medel av denna karaktär inte av sig själv bidrar till ökad jämställdhet inom föreningsidrotten. Detta är en av anledningarna till att många kommuner strävar efter att utveckla sina former för bidrag och stöd.

Offentliga idrottsstöd härrör dels från statliga medel som fördelas via idrottens centrala organisationer utifrån deras bidragsregler och dels från kommunala medel kring vilka kommunerna beslutar om själva. Frågan om effekter i förhållande till skillnader och likheter mellan statliga och kommunala medel är inte fullödigt utredda varför det är svårt att bedöma effekterna av förändringar i ett av stödsystemen, men inte i det andra. Vi vet inte heller hur skilda logiker i de olika systemen samverkar eller kanske till och med motverkar varandra rörande uppfyllande av olika politiska mål. Forskning och djupare utvärderingar har fram till nu haft en tonvikt på att studera de statliga medlen och dess effekter.

Det är viktigt med tydliga mål kopplade till förändringsprocesser för att öka jämställdheten inom idrotten. Dessa kan formuleras i samband med den reguljära

budgetprocessen i kommunerna och/eller i särskilda idrottspolitiska dokument, program eller handlingsplaner, exempelvis.

Det finns en rad kommuner som sökt att utveckla sina ekonomiska stödsystem till idrott och motionerande för att bättre uppnå de resultat som systemen syftar till, bland annat inom jämställdhetsområdet. Exemplet nedan är inte valt i jämförelse med likartade processer i andra kommuner, utan på grund av dess aktualitet, på grund av dess lättillgängliga dokumentation samt på grund av att det tjänar som ett gott exempel på vilka principiella överväganden som en kommun har att göra. Det för tidigt att utvärdera effekterna av dess införande eftersom det infördes under hösten 2017.

I Gävle kommun har det genomförts ett omfattande översynsarbete av de stödsystem som finns till föreningslivet. Denna översyn är särskilt intressant i detta sammanhang eftersom den haft en tydlig jämställdhetsprofil.

Processen har sett ut som följer. Kommunfullmäktige i Gävle antog år 2014 det idrottspolitiska programmet *Hållbar idrott för perioden 2014–2016*. I detta ingick att skapa jämställda taxor och stöd. Efter detta genomfördes en kartläggning av hur kommunens stöd och hyressubventioner fördelades mellan idrottsföreningarna. I kartläggningen identifierades fem olika former av kontantstöd: aktivitetsstöd, driftstöd, underhållsstöd, kartstöd samt så kallat stöd utöver norm. Dessa system konstaterades inte bidra till ökad jämställdhet. Slutsatsen var att kommunen behövde revidera både de ekonomiska stödsystemen till föreningarnas aktiviteter och de stöd som var kopplade till anläggningarna i kommunal eller privat regi.

Det infördes tre nya former av stöd: medlemsstöd, anläggningsstöd och verksamhetsstöd vilka ersatte tidigare stödformer. Man ville uppnå jämställdhetsmål och stimulera en mångfald av fritidsaktiviteter, idrotter och föreningar samt att verksamheter når fler barn och ungdomar i flera olika målgrupper.

Den grundläggande tanken bakom de nya stöden var, enligt kommunen, att undvika system som befäster ojämlikheter eller stimulerar ökad träningsfrekvens. Istället ville man bidra till stödsystem som var rättvisa mellan föreningarna men som också satte den enskilda medlemmen i fokus i enlighet med kommunens idrottspolitik. För att uppnå detta menade man att man var tvungen att ta ett helhetsgrepp över stöden till föreningarna och anläggningarna.

Sammanfattningsvis kan processen i Gävle sammanfattas med att kommunen arbetade fram ett idrottspolitiskt program som bland annat hade tydliga jämställdhetsmål. Utifrån detta analyserade man sina stödsystem och fann att de befintliga systemen befäste strukturer som inte bidrog till jämställdhet. Därefter utarbetade man ett stödsystem som i grunden inte byggde på aktivitetsstöd. Istället har man nu ett system som bygger på aktiva medlemmar i föreningar. Detta är ett exempel på hur en medveten idrottspolitik kopplas till en förändringsprocess i syfte att uppnå effekter. Kunskapen om effekterna om sådana kommunala processer i förhållande till de statligt finansierade bidragssystemen är emellertid inte fullödigt utredda.

Anläggningar

Ovan har berörts ett exempel på en kommun som analyserat och reviderat sina stödsystem till idrottsföreningar. Förutom stödsystemen till idrottsföreningarna är anläggningstillgången också en viktig del i forandet av jämställda förutsättningar till idrott och motion. Detta gäller inte minst det idrottande och motionerande som äger rum utanför idrottsföreningarna, men också till att skapa förutsättningar för idrottsföreningarnas verksamhetsmöjligheter.

Under 2017 presenterade Stockholms stad en rapport som handlar om nyttjande av idrotts- och fritidsanläggningar. Resultaten är bland annat att flickor deltar i mindre utsträckning i det kommunalt stödda fritidsutbudet, till exempel idrottsföreningar eller nyttjande av idrotts- och spontanidrottsanläggningar, jämfört med pojkar. Resultaten visar samtidigt att det finns en variation mellan olika typer av nyttjande av anläggningar. För vissa anläggningar finns inte påvisbara könsskillnader i nyttjandet såsom utegym, simhallar och motionsspår. Det finns till exempel inga skillnader mellan könen avseende att nyttja simhall, motionsspår eller utegym, men stora skillnader avseende nyttjande av vissa andra spontanidrottsanläggningar för BMX-, skateboard-, eller inlinesåkning och klättring. Undersökningen visar också på kopplingen mellan medlemskap i idrottsföreningar och därmed följande nyttjande av anläggningar för föreningsidrott vilket rymmer ojämställda strukturer.³ Det finns idrotter och idrottsanläggningar som är relativt jämställda men mönstret är att flickor och pojkar ofta är aktiva på olika typer av anläggningar och med olika aktiviteter. Detta

---

³ Blomdahl, U, Elofsson, S., *Jämställd och jämlik- en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm stad i jämförelse med andra kommuner*, Ung Livsstil nr 22, 2017, Stockholms stad/Stockholms universitet.

indikerar att det är just anläggningarnas utformning och vilken typ av aktiviteter som kan bedrivas där som är en viktig förutsättning för ett mer jämställt nyttjande.

Frågor om anläggningarnas utformning och aktiviteter på dessa har studerats och problematiserats i en rad sammanhang, bland annat i en skrift från 2008 från Sveriges Kommuner och Landsting vilken behandlar idrott och fysisk aktivitet i samhällsplaneringen (*Idrott i planering. Idrott för utveckling*). RF har också publicerat ett antal rapporter kring tillgänglighet till anläggningar. Ett exempel är Josef Fahléns och Paul Sjöbloms rapport från 2008, *Idrottens anläggningar, ägande, driftsförhållanden och dess effekter*. I denna problematiseras hur den lokala anläggningsstrukturen påverkar tillgängligheten till idrott, fysisk aktivitet och fritidsutövning för olika grupper. Rapporten visar vidare att anläggningsstrukturen har stor påverkan på det lokala föreningslivet och att den i stor utsträckning påverkar icke-organiserade idrotts-, motions- och friskvårdsaktiviteter.

I ovanstående undersökningar analyseras tillgången till befintliga idrottsanläggningar ur ett jämställdhetsperspektiv. Den stora utmaningen som belyses där består av att öka kunskapen om hur verksamheterna i de befintliga anläggningarna kan göras mer attraktiva för det kön som är underrepresenterat där. Däremot berörs inte hur anläggningarna kan omgestaltas för att bli mer inkluderande.

Statens och kommunernas olika roller relaterat till anläggningsutveckling

Den statliga idrottspolitiken bygger på att staten delar ut anslag till den samlade idrottsrörelsen och ibland genom anpassningar av lagar och regler. Eventuell styrning sker framförallt via nivån på de statliga anslagen och mer sällan genom öronmärkta pengar.

Systemet har fungerat under många år. Det finns dock grundläggande utmaningar med detta som blir tydligt när kunskap om flickor och kvinnors idrottande ska operationaliseras i anläggningsutveckling eftersom idrottens infrastruktur inte ryms inom den statliga idrottspolitiken.

Den svenska modellen för statlig idrottspolitik särskiljer Sverige i förhållande till de nordiska grannländerna. Våra nordiska grannländer har alla olika typer av stödsystem och anläggningsutvecklingsfunktioner initierade från statlig nivå för att svara upp mot kommunala utvecklingsbehov och idrottsrörelsens

anläggningsbehov, vilket ger dem större möjligheter att främja processer syftande till exempelvis bättre jämställdhet.

Trots att idrotts- och fritidsanläggningarna inte ryms inom den statliga idrottspolitiken i Sverige har staten vissa möjligheter att påverka situationen genom att direkt eller indirekt kanalisera medel till anläggningsutveckling. Periodvis kanaliseras medel till bland annat idrottsanläggningsutveckling via Boverket. Allmänna arvsfonden fördelar också medel till idrottsanläggningar. RF använder delar av sitt anslag till att stödja sina medlemmars anläggningsbehov. Det finns dock ingen samlad utvecklingsfunktion och återkoppling kring de medel som kan kopplas till staten och medlen har ingen direkt koppling till statliga idrottspolitiska mål.

Utvecklingsinsatser för jämställda idrottsmiljöer

Det har inte tagits något större samlat grepp i Sverige kring kunskapsutveckling för jämställda fritids- och idrottsmiljöer. I Danmark har däremot två organisationer, fristående från både stat och idrottsrörelserna, nationella uppdrag inom området. Idrottens analysinstitut och Lokal og Anlaeggningsfonden har sedan år 2005 ägnat särskild uppmärksamhet åt kunskapsutveckling för mer jämställda idrotts- och fritidsmiljöer och anläggningar. Detta har gjorts via studier, forskningsrapporter, stödjande av utvecklandet av mer jämställda miljöer samt aktiv dialog med målgrupperna. Detta har resulterat i kunskapsuppbyggnad samt nya miljöer för idrott och motion.⁴

Ett viktigt budskap från dessa två aktörer är att man i planeringen inte kan utgå från att flickor är en homogen grupp där alla har samma intressen, motiv och preferenser till idrott och motion. Planeringen av ytor och anläggningar för idrott och motion måste till exempel ta hänsyn till deras ålder, geografiska sammanhang och förändringar i deras sociala miljö under uppväxten. Det finns stora skillnader mellan åldersgrupper när det gäller motiv till att ägna sig åt idrott och motion, till exempel om man ägnar sig åt fysiska aktiviteter bara för att det är roligt eller om det finns andra sociala, hälsorelaterade eller utseendemässiga syften. Detta har betydelse för vilka miljöer och platser de använder för att utöva sina aktiviteter; allt från traditionella idrottsanläggningar i lägre åldrar till äldre tonåringar som också söker sig till exempelvis gym och fitnessanläggningar, yogastudios eller utemiljöer.

---

⁴ All dokumentation, rapporter, undersökningar om flickors idrottsvanor samt exempel på miljöer etc. kan hittas via <https://www.loa-fonden.dk/temaer/piger-ungdomsliv-og-idraetsfaciliteter/>

Det anläggningsbestånd som idag präglar de fysiska förutsättningarna för idrottande i både Sverige och Danmark har sin grund i den stora utbyggnaden av idrottsanläggningar under 1960 och 70-talen. Det handlade framförallt om att bygga för manligt präglad idrott med tonvikt på bollspel.

Numera är betydligt större andelar flickor och kvinnor aktiva med träning och idrott och då behöver anläggningsutvecklingen ta hänsyn till när, var och hur flickor och kvinnor vill ägna sig åt aktiviteterna. Det kan till exempel handla om att gestaltningen av anläggningen ska ta hänsyn till skillnader mellan flickor och pojkar i hur man upplever exponeringen inför utomstående personer och grupper vid träning och tävling. Det kan handla om att inte se ytor för omklädning, entréer, och så vidare, som endast biytor, utan som viktiga delar för de syften som deltagarna har för att gå till anläggningen avseende sociala kontakter, möjlighet till rekreation i förhållande till kroppslig integritet.

Alby Folkhälsopark

Det finns en lång rad kommunala initiativ till att utveckla mer jämställd idrott och motion i Sverige. Ofta har dessa handlat om särskilda satsningar på verksamhet, särskilda projektmedel eller utvecklande av kunskapsunderlag. Mer sällan har det handlat om att ta ett helhetsgrepp för att utveckla själva anläggningsbeståndet till att bli mer inkluderande.

Ett aktuellt och väldokumenterat exempel på anläggningsutveckling är Alby Folkhälsopark i Botkyrka kommun, söder om Stockholm som invigdes 2016.⁵ I kommundelen fanns Alby IP som var en relativt sliten och traditionellt utformad anläggning med fotbollsplaner och en idrottshall. Anläggningen nyttjades främst av skolan och idrottsföreningar, föreningar där pojkar var i stor övervikt. Alby är ett socialt utsatt område med ett antal folkhälsoutmaningar. En av utmaningarna ligger i att flickorna där i betydligt lägre utsträckning deltar i idrottsaktiviteter eller motionerar på sin fritid jämfört med pojkar. Vidare hade en genusinriktad budgetanalys som genomfördes i samarbete med SKL visat på ojämlikheter avseende vad de kommunala medlen inom idrotts- och fritidsområdet gick till. Utifrån kommunala idrottspolitiska mål med tydliga jämställdhetsperspektiv gjordes en omgestaltning av anläggningen med syfte att den skulle locka fler flickor och öka den fysiska aktiviteten i gruppen. Därför byggdes Alby IP om till en ”folkhälsopark”, som både med sitt nya namn och gestaltning skulle bli ett uttryck

---

⁵ För dokumentation av projektet

för en mer öppen och tillgänglig miljö än den tidigare idrottsplatsen och därmed fånga ett bredare syfte än vad som ryms i begreppet "idrottsplats". I arbetsprocessen deltog bland annat invånare och föreningslivet, det vill säga, inte bara idrottsföreningar. Under planeringen efterfrågades en bredare palett av ytor och funktioner än vad en idrottsplats brukar innehålla. Det efterfrågades olika spontanidrottsytor, ytor för dans och uppträdanden, stadsodling, lekplats, bekväma sittplatser samt bättre belysning och trygghet. I den färdiga anläggningen finns också utegym, ytor för parkour, ett stadsmotionsspår och faciliteter för minitennis, streetbasket, kickbike och skateboard. Under dagtid bedrivs även daglig verksamhet inom ramen för LSS på anläggningen till vilken är kopplad en funktion för utlåning av idrottsmateriel.

Anläggningens nyttjande kan också ses i förhållande till de kommunen delar ut till aktiviteter. Kommunen har nämligen också arbetat om sitt bidragssystem till idrottsföreningar. Det nya i systemet är att det finns en form av stöd för spontanidrott. Detta har stimulerat idrottsföreningarna att bredda sina verksamheter och samtidigt bli än mer delaktiga i användandet av anläggningen. En utvärdering av nyttjandet av folkhälsoparken av Croner visar på att helt nya verksamheter nu bedrivs frekvent samt att nyttjandet av anläggningen blivit jämställt. Inte längre skulle enbart den på platsen pojkdominerade föreningsidrotten stå i fokus på anläggningen utan den skulle vara en av delarna i en anläggning som även möjliggör aktiviteter som spänner från föreningsidrottande över till spontant eller semispontant idrotts- och kulturutövande. Det bidrog till ett mer jämställt nyttjande av anläggningen.

Studiens huvudresultat är att en väl genomarbetad utformning av det offentliga rummet stimulerar tjejer till att bli mer fysiskt aktiva. Det handlar om att det skapats en anläggning som erbjuder trygghet, roliga aktiviteter, en variation av aktiviteter, en användbar design och små rumsligheter inom en större yta. Det handlar också om att sammanföra en mångfald av aktiviteter som både är mer manligt eller kvinnligt kodade till en helhet på en plats där de kan bedrivas samtidigt.

Projektet Alby Folkhälsopark beviljades av Boverket 1.5 miljoner kronor från de medel som då var anslagna till *Jämställda offentliga miljöer*. Detta var en statlig satsning under åren 2014–2016 då Boverket hade ett uppdrag att fördela medel till utvecklingsprojekt för att skapa jämställda offentliga miljöer. Stöd gavs för fysiska och strategiska åtgärder eller en kombination av dessa. Vidare beviljade RF via sitt

anläggningsutvecklingsstöd en motsvarande summa uppdelat på 700 000 kronor till folkhälsoparken i dess helhet och 500 000 kronor till en så kallad portabel isbana som används på anläggningen.

Folkhälsoparken var ett av tre projekt inom kultur och fritidsområdet som kommunen genomförde och dessa vägledades av tron på att delaktighetsarbete med barn och unga möjliggör för kommunens invånare att påverka och därmed stärka relationen till sin plats. Tanken var att skapa förutsättningar för dem att, på olika sätt, göra avtryck i sin närmiljö och att kommunens tjänstepersoner kan främja och fånga upp lokalt engagemang och därigenom skapa platser och verksamheter som är relevanta.

Alby Folkhälsopark är ett exempel på hur en kommun sökt att uppnå jämställdhets- och sociala mål via idrott och motion, där en omgestaltning av en traditionell idrottsplats till en jämställd folkhälsopark varit medlet. Centrala aspekter i detta har varit en strukturerad dialog med målgrupperna, en nära samverkan med det lokala föreningslivet på anläggningen, en formulerad lokal idrottspolitik och anläggningsstrategi och att de kommunala ekonomiska satsningarna i anläggningen fick synergi effekter med både statliga och idrottsrörelsens anläggningsutvecklingsmedel. Detta visar att denna typ av medel kan vara viktiga för lokala utvecklingsprojekt om dessa stöder en redan etablerad lokal utvecklingsprocess.

Framåtblick

Oavsett hur det offentliga samhällets stöd till idrottande ser ut är de största offentliga satsningarna till idrott och motion relaterade till ekonomiskt stöd till idrottsföreningar eller via tillhandahållande av anläggningar.

Idrottsrörelsen formar en stor del av idrotten, men motion och idrott äger också rum i många andra sammanhang. Förutsättningarna ges av staten och kommunerna. Av staten, i huvudsak, via sitt anslag till idrottsrörelsen och av kommunerna dels via ekonomiskt stöd till idrottsrörelsen och dels via tillhandahållandet av anläggningar. För idrott och motion utanför idrottsföreningar spelar kommunerna en betydligt större roll än staten.

Fortfarande finns stora jämställdhetsutmaningar inom idrotten. Utmaningarna blir än tydligare om de sätts i relation till ålder, ursprung och socioekonomiska faktorer. Det går att lösa utmaningarna med mer medvetet utvecklingsarbete kring miljöer

för idrott och kring stödformer till idrott och motion. Men det behövs också mer kunskap kring hur den statliga idrottspolitiken fungerar i förhållande till kommunal idrottspolitik. Detta kunskapsbehov finns både rörande utvecklandet av och effekterna av olika ekonomiska stödsystem eller hur samverkan mellan stat, kommuner och civilsamhället kan stödja innovativ utveckling av miljöer och anläggningar för att stimulera både ett ökat och mer jämlikt deltagande.

Referenser

Blomdahl, U, Elofsson, S., Jämställd och jämlik- en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm stad i jämförelse med andra kommuner, Ung Livsstil nr 22, 2017, Stockholms stad/Stockholms universitet.

Croner, M. (2017). Tjejjers villkor på spontanidrottsplatser, Hur man kan stimulera unga tjejjers spontana fysiska aktivitet på en idrottsplats – en fallstudie om Alby Folkhälsopark, Sveriges lantbruksuniversitet.

Fahlén, J. & Sjöblom, P. (2008). Idrottens anläggningar, ägande, driftsförhållanden och dess effekter, Riksidrottsförbundet.

Faskunger, J. & Sjöblom, P. (2017). ”Anläggningar och andra miljöer för idrott”, Idrottens samhällsnytta. Riksidrottsförbundet.

Hållbar idrott för perioden 2014-2016. Gävle kommun.

Hållbar idrott Idrottspolitisk program 2017-2019, Gävle kommun.

Idrott i planering. Idrott för utveckling (2008). Sveriges Kommuner och Landsting.

Idrottsstöd till flickor och pojkar (2013). Sveriges Kommuner och Landsting.

Pilgaard, M. & Gjersing Nielsen, C. (2017). Idræt i danske kommuner. Betydningen af facilitetsdækning og kommunale udgifter til idræt for foreningsdeltagelsen, Idrættens Analyseinstitut.

Transpersoner i Sverige Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor, SOU 2017:92

Riksidrottsförbundet, Kommunundersökning 2017, www.rf.se.

Statistiska centralbyrån, Räkenskapssammandraget 2016, <http://www.scb.se/OE0107>.

Wickman, K. m.fl., "Myrsteg mot en jämställd idrott", Svensk idrottsforskning, 3, 2012.

Dokumentation om Alby Folkhälsopark, <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/jamstallda-offentliga-miljoer--lardomar-fran-24-projekt/beviljade-stod2/botkyrka-kommun/>.

Temasida om idrotts- och fritidsanläggningar för flickor, <https://www.loa-fonden.dk/temaer/piger-ungdomsliv-og-idraetsfaciliteter/>